

Gode gags af den venlige slags

Upubl. anmeldelse af Ole Lund Kirkegaards *Otto er et næsehorn* (måske skrevet omkring 1972?).

Ole Lund Kirkegaards roman *Otto er et næsehorn* er en sympatisk bog. Man kan have det rart med den. Vi brugte den fx til højtlesning, og det fik vi mange gode grin ud af. For der er en række situationer i bogen, som rummer gode gags af den venlige slags. Ole Lund Kirkegaard kan lave sådan noget. Man hygger sig med bogen. De hygger sig også gevaldigt i bogen. Men den glider alligevel ligesom af. Den bider sig ikke fast – ikke i sin læser, ikke i sit tema, ikke i sine komiske anlæg.

Bogen er opbygget på en gængs struktur, som findes i mange fantastiske fortællinger for børn. Den er her til stede i en modificeret og sløret form. De modsætningsforhold mellem udfoldelsesbehov og en social situations undertrykkende karakter, som er almindelige i disse fortællinger, tager sig mere overkommelige ud i denne bog, og nogen mangelsituation som begrundelse for fantasituren er næppe synlig på overfladen i denne her bog. Det hænger sammen med, at den sociale situation, som fantasien – her som i andre fortællinger – tager afsæt i, allerede fra starten til dels er forskudt over i en fantasiidyl, således at allerede bogens optakt betegner en afglidning, idet handlingen er henlagt til Lund-Kirkegaard-land, til en lille havneby, som nok hedder *Trivselstrup*, en hyggelig og overskuelig verden, svævende mellem fortid og nutid, hvor folk enten er rare eller komiske eller begge dele. Tilsyneladende er forholdene har-

moniske – selv viceværtens er rar, og politimesteren kan let omvendes til at være det. Hermed er tilsyneladende ordensmagterne pacificeret, også i dette ligger en forskydning, for det er kun fordi de er så rare, at tingene kan ordne sig.

Men idyllen er ikke fuldkommen. Der er kontaktbarrierer mellem beboerne. De taler forbi hinanden på alle ledder og kanter, og på dette beror meget af bogens komik. Der er en kludder i folks indbyrdes forbindelser. Det gælder forholdet mellem de voksne, mellem voksne og børn og især forholdet mellem de to køn. Der findes ikke ét forhold som ikke er skævt eller direkte blokeret. I dette afslører der sig en social situation, hvis idylliske overflade beror på en undertrykkelse af visse udfoldelsesbehov, specielt børnenes. Begrænsningerne manifesterer sig mest udpræget i, hvad der har med drifts- og kærlighedsliv at gøre. Således er det i dette felt fantasien udløses. For det gule næsehorn som titlen på bogen taler om, og hvis forstyrrelser det meste af den handler om, opstår som en konsekvens af et mislykket forhold, som bogens hovedperson, drengen Topper, har til sin kæreste Sille, der har det med at køre omkring på en gul cykel – gul som næsehornet.

Topper finder i fortællingens begyndelse en blyant, der af ham og dermed af fortællingen opleves som fortryllet, for når han i et forsøg på at gennembryde barriererne skriver en kærlighedserklæ-

ring på en mur, så fordamper skriften, da adressaten Sille viser sig på arenaen. Men til gengæld bliver skriften voldsomt levende, da han senere får afløb for sin bremsede energi ved at tegne et næsehorn på væggen med den.

Kontaktmuligheden er blokeret udad, men i fantasien har energien et friløb. Også her glider bogen af fremfor at involvere sig i sin problematik, for resten af bogen handler om det postyr, som næsehornets tilstedeværelse fremkalder i den statiske idyl, og iboende modsætningsforhold udløses, især omkring forholdet mellem børn og voksne. Det vil sige, at en modsætning mellem krav om ro og orden over for et behov for udfoldelse manifesterer sig. Idyllen er ikke bare rar, den er også forsnævrende.

Men næsehornet bruges til andet end at udløse disse modsætningsforhold. Fortællingen drejes derhen, at næsehornet bevirker en løsning af dem, idet politimesteren af næsehorn og kaffedrikning omvendes fra ro og orden til uro og uorden som skrevet står. Næsehornet, der kommer ind i bogen som et symptom på og en konsekvens af en blokering af udfoldelsesmulighederne (repræsenteret i Toppers forhold til Sille), glider over til at blive en løsningsmulighed på den selvsamme tilstand, som det var resultat af — symptomet bliver helbreder, for bogen kulminerer i at kontaktbarriererne og modsætningsforholdene harmoniseres til fællesskab i en improviseret fest omkring næsehornet, hvori folk fra hele byen deltager.

Der sker en masse i fortællingen, men den kommer alligevel ingen steder hen. Den løsning, der postuleres, er en skinløsning. Det viser sig ved, at Toppers forhold til Sille består uløst. Samtidig med at næsehornet kommer i centrum, glider Sille ud i periferien. Hun deltager ikke i balladen

omkring næsehornet. Hun ser det ikke og anerkender ikke dets eksistens. Hun dukker op ind imellem på sin cykel som en mindelse om, hvor tingene har deres oprindelse, men dette aspekt udnyttes ikke i fortællingen, hun er der bare.

Efter at handlingens dynamik er udtømt, og den er kørt i stå med næsehorns festen, bringes den gennem et kunstgreb til afslutning ved at Toppers farverige sømandsfar som en *deus ex machina*, tilfældigvis, men altså ganske belejligt for fortælleren kommer hjem på lynvisit. Han får næsehornet og politimesteren ekspederet til de fjerne Fitti-huli øer, hvor politimestre, der er blevet så afpolitiserede, at de ikke kan undvære næsehorn, kan få tre koner, og således der leve i harmoni. Herved eksporteres de modsætninger, der var slået ud i næsehornets skikkelse og i politimesterens, igen ud af idyllen. Så let skabes harmoni mellem orden og udfoldelse, når afglidning, problemforskydning er metode. Gad vidst om politimesterfunktionen eksporteres med politimesteren.

Slutningen er således tvivlsom i sin holdning såvel som æstetisk, og den er symptomatisk for bogens retning. Den er idylsøgende og harmoniserende. Næsehornet er i sin fremtræden udtryk for, at idyllen beror på et problematisk og modsætningsfyldt grundlag. Men den måde, det og dermed fantasien bruges på i denne bog, går i retning af tilsløring snarere end i en opklaring af, hvad den fantastiske metode, og den komiske med, kunne have været brugt til. Et yderligere udtryk for denne tendens er, at bogen lader Toppers tilstand slutte i det kroniske. Han bestemmer sig til slut til at tegne en rød elefant som erstatning for næsehornet. Forløbet kan altså gentage sig om igen som et ritual til besværgelse af den påtrængende virkelighed.